

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 37. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360199232/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

i Salen hos sin Foresatte, hvor en Kres af Aristokratiet om Aftenen indfinder sig. Han, som selv er brændende og ulykkeligt forelsket, interesserer sig for at frelse en Ulykkelig, hvem en uovervindelig og ikke uigengældt erotisk Lidenskab har drevet til et Voldtægtsforsøg og til Mord af en Medbejler, og bliver ikke alene afvist af den strenge Ordens Repræsentanter, men er endog ved Loven forpligtet til at vidne imod Den, han saa inderligt gerne vilde beskytte og frelse.

Og alt dette er endda kun Biomstændigheder. Den Pige, han elsker og som han, hvis den givne Orden ikke stod imellem dem, med Lethed kunde vinde, er en Andens Brud. I dette sidste Sammenstød brister hans Hjerte.

Saaledes fremstiller denne Bog det fulde Hjertes Ret og Uret overfor Hverdagslivets Regler, dets Uendelighedstrang, dets Frihedstrang, der føler Livet som et Fængsel og alle Samfundets Skillemure som Fængselsvægge. Alt, hvad Samfundet byder, er, siger Werther, at male Fængselsvæggene for hver Enkelt, at male dem perspektivisk med lyse Udsigter til en vid Synskres. Men Væggene selv brydes ikke ned. Derfor denne Renden Panden imod Væggen, denne lange Hulken, denne dybe Fortvivlelse, som først lindres ved et Pistoiskud i Hjertet. Napoleon bebrejdede den Dag, han havde sit Møde med Goethe, denne, at han havde forbundet Kærlighedshistorien med Misforholdet til det fornemme Selskab; men som man ser med Urette; thi begge disse Forhold griber ind i hinanden og udtrykker Bogens Idé.

Hvad her er fremstillet er ikke som i *La nouvelle Héloïse* Dydens og den deistiske Religiositets Overvinden af Naturdrift og Lidenskab, men Lidenskabens skæbnebestemte Udviklingsgang. Med Nødvendighed gaar i denne Hjertets Tragedie den regeltrødsende Natur og den regelløse Lidenskab til Grunde. Bogens Slutning er iøvrigt ikke opfunden af Goethe; til den er et Haandskrift, der fremstiller den unge Jerusalems Endeligt, benyttet (det findes i Kestners Bog om Goethe og Lotte). I de sidste Linjer er kun et enkelt Ord forandret som vulgært. I Haandskriftet staar «Barbiergesellen trugen ihn.» Bogen ender saaledes: «Handwerker trugen ihn, kein Geistlicher hat ihn begleitet.» I sin skærende Korthed udtrykker denne Sætning, at et Liv er endt, der i Strid med sig selv og med Samfundet, dødeligt saaret i sine Sympatier, er bukket under. Haandværkere bær ham; thi det borgerlige Samfund holdt sig farisæisk tilbage; ingen Præst